

Het verloren patrijzenparadijs

Uit: *Vogels* jrg. 33 (1) 2013 Vogelbescherming Nederland.

Ruud van Beusekom

Wat is de zin van het uitroepen van een ‘vogel van het jaar’? Nog verwarrend ook, onze Vogelwerkgroep richt zijn kijker op de goudvink, landelijk valt de patrijs die eer te beurt. Een soort waarvan vooraf bekend is dat hij dramatisch achteruit is gegaan. Hij komt in vergelijking met de jaren zeventig zelfs 95 procent minder voor. Zouden we met waarneming.nl dit tijt nog kunnen keren?

Wat feiten door Ruud van Beusekom op een rij gezet. Ruud is een landelijke autoriteit op het gebied van vogelinventarisaties en vogelbescherming. Hij woont ook nog in het Gooi, vlak aan het Gooimeer. Ruud stelt dat de patrijs in de afgelopen eeuwen algemeen voorkwam, en dat die vogel ook als jachtbuit zeer geliefd was. De patrijs wordt door Sovon onder de akkervogels geschaard, maar hij kwam voor in alle soorten open landschap. Ik merk dat ik nu al in de verleden tijd schrijf, maar hij is nog niet helemaal verdwenen. Op de opgespoten grond, waar 40 jaar geleden Utrecht-Overvecht op zou verrijzen zag Ruud zelfs patrijzen. Wanneer je door de velden liep werd je regelmatig opgeschrikt door een klucht patrijzen die vlak voor je opstootte uit een ruigte. Het aantal is geslonken van honderdduizenden paren vijftig jaar geleden tot rond de tienduizend nu. Is dit een kiem van waaruit de populatie weer kan toenemen? Ik lees in de uitgave *Broedvogels in Nederland in 2011* van Sovon dat er dat jaar zelfs een lichte stijging van het aantal was, of betrof het hier import?

’s Winters leven de patrijzen in groepjes van soms meerdere volwassen mannetjes en vrouwtjes met de jongen van het afgelopen jaar erbij, maar ze blijven monogaam en in het voorjaar tref je alleen paartjes aan, die samen een goed verborgen nest maken in een ondiep kuiltje. Het verschil tussen de seksen is niet groot; alleen de donkere hoefijzertekening op de buik is bij het mannetje wat geprononceerder.

De jacht op patrijzen, die eeuwenlang bestaan heeft, is sinds 1998 verboden. Andere oorzaken waardoor de patrijs in mindere aantallen voorkomt kunt u zelf wel invullen als u de discussie rond weidevogel- en landschapsbescherming een beetje gevolgd heeft. Door de enorme schaalvergroting en mechanisatie ontstonden ‘uitgeklede’ landbouwgronden, waar geen zaden op achterbleven. Daarbij kwamen nog eens de pesticiden, die alle akkeronkruiden en insecten verjoegen. Het gevolg was voedselgebrek voor de patrijs in de winter.

Ruud van Beusekom eindigt zijn artikel met de kop ‘Het paradijs moet terug’, hij stelt dat we moeten streven naar meer biodiversiteit. Zowel Sovon als Vogelbescherming Nederland roepen op om extra inspanningen te leveren om kennis over patrijzen te verzamelen. Samen proberen deze twee organisaties om de boeren enthousiast te maken voor de bescherming van de patrijs.

Bij mij roept dit de vraag op of we nog steeds

niet weten hoe dit patrijzenparadijs eruit zou moeten zien. De verzamelde gegevens over de dramatische aantalontwikkeling van de patrijzen zouden nu al alarmerend genoeg moeten zijn om beleidsmakers op het ministerie van landbouw en visserij te overtuigen om kruidenrijke akkerranden en braakliggende gronden te propageren en te gaan subsidiëren. Terug naar de vorige eeuw met keuterboertjes, rommelige boerenerfjes en kleinschalige akkerlandjes, dat is een dagdroom die geen

werkelijkheid zal worden. Langzaam wordt het me duidelijk dat het uitroepen van een soort tot vogel van het jaar, in feite een politiek statement is. In de visserij zijn toch ook quota afgesproken toen de hoeveelheid vis in de gevarenzone kwam. Of zou het ministerie van Economische zaken vinden dat de patrijzen als soort met een brede spreiding over alle landen van Midden-Europa, nog lang niet in gevaar is?

Wat stond er nog meer aan interessante artikelen in de vogelbladen?

Dutch Birding jrg. 35 (1) 2013. Tijdschrift voor Palearctische vogels. K. Roselaar verdiepte zich in een in 1924 op Gran Canaria gevangen en opgezette Amerikaanse sperweruil uit de collectie van Naturalis. R. Winters schreef een verhelderend artikel over de sneeuwgorst, waardoor sekse, leeftijd en ondersoorten beter te bepalen zijn. R. Musseau schrijft over het Gironde estuarium, een belangrijke halteplaats voor de waterrietzanger.

Tussen Duin & Dijk jrg. 12 (1) 2013. Samenwerkende natuurorganisaties in Noord-Holland. D. Schermer 'Voedselkeuze van drie uilensoorten op Texel'. P. Zomerdijk 'Krakeenden in de winter'. R. Hovinga 'Grutto's in polder Berkmeer'.

Fitis jrg. 48 (4) nov. 2012. VWG Zuid-Kennemerland. M. Ikelaar 'Broedseizoen weidevogels 2012 Spaarndam/ Haarlemmerliede'. nNa een goed jaar in 2011 weer lagere aantallen voor de grutto, de Kievit en de tureluur. P. Davids 'Regionale ijsvogels'. De ijsvogel heeft zich in 2012 nog niet hersteld van de strenge kou in het voorjaar van 2011. Davids pleit voor herplaatsing van de ijsvogel op de Rode Lijst. Chr. Brunner en H. Vader 'Natuurbeschermingsnieuws'. In twee artikelen geven zij voorbeelden van effectief opkomen voor het nakomen van afspraken voor natuurbehoud: a) de jacht met valken en fretten in het gebied van de Amsterdamse Waterleiding werd met succes aangekaart, en b) voor de Verenigde polders bij de wijk Schalkwijk (Haarlem) zijn middels een doortimmerd rapport aanbevelingen gedaan voor een beter weidevogelbeheer.

De wethouder gaat hier serieus aandacht aan geven.

De Kieft jrg. 37 (1) mrt. 2013. Vogelbeschermingswacht Zaanstreek. 70-jarig bestaan met diverse jubileumactiviteiten in april. Redactioneel 'Afbazen van het pilotproject beheerarme natuur in het Oostzanerveld'. In dit Natura 2000-gebied zou op voorstel van de provincie de natuur zijn natuurlijke gang kunnen gaan. - Een misplaatste vorm van bezuinigen. M. Boer 'Zeldzame vogels in het Wormer- en Jisperveld'. De roerdomp is hier regelmatig waar te nemen, hij broedt er en is niet eens schuw. De meeste andere bijzondere vogels worden schaars. Dat geldt voor het porseleinhoen en de zwarte stern. Bij de steltlopers zijn de morinelplevier, de steltkluten, de Temmincks strandlopers en de vorkstaartplevier het vermelden waard. M. Roos 'Blauwe reiger-inventarisatie', in 2012 een derde minder reigers dan in 2007. E. Staats 'Groot onderhoud aan de oeverwaluwand in Het Twiske', achter de wand is leemzand aangebracht. E. Staats schrijft een tot droefenis stemmend verslag over de 'Weidevogels in Noord-Holland in 2010'.

De Kruisbek jrg. 56 (1) febr. 2013. Vogelwacht Utrecht. Chr. Bakker 'Nieuwe natuur bij Amersfoort', de Schammer en Bloedaal, twee gebieden tussen Leusden en Hoevelaken met tot voor kort saaie maïsakkers zijn op initiatief van de gemeente Amersfoort omgetoverd tot nieuwe natuur in het beekdal van de Gelderse Vallei. Na de metamorfose naar natte schraalgraslanden zijn hier al vijftig vogelsoorten geteld, waaronder weidevogels,

zoals de kleine en de bontbekplevier. Ook botanisch is het een interessant gebied met nu o.a. de gevlekte orchis. N. de Bruin 'Williskop, een vogelparadijs in de polder'. geïnuundeerd grasland met enkele eilandjes trekt grote aantallen vogels aan. Het ligt ten zuiden van Oudewater. T. Hoogendoorn beschrijft de vogels in de uiterwaarden van de 'Amerongse Bovenpolder'. C. Roodhart 'De Eempolder, een weidevogelmagneet'. Hier is spectaculaire toename van kievit, grutto, tureluur en slobeend in het weidevogelreservaat. Waarom de graspieper en de veldleeuwerik zo afgenomen zijn sinds '73 is niet duidelijk. B. Geerdes & A. v. Keken 'Heideherstel' bij Den Treek-Henschoten is gunstig voor de geelgors, de boomleeuwerik en de boompieper.

Landschap Noord-Holland jrg. 40 (1) febr. 2013. R. de Vos 'De fluiteend houdt van onze veenweiden. Een warm welkom voor smienten..

Meerkoet (2) 2013. Natuurvereniging Wierhaven. Bert Winters 'Appelvinken, 14 jaar ringonderzoek in het Wierhaven werkgebied'. Jaarlijks worden hier tegen de 20 appelvinken geringd. Door stom toeval: de juiste plek, de vogelkersboom met zaden waar ze gek op zijn en drinkwater in de buurt, hebben ze op Wieringen meer appelvinken in de hand dan elders. Leuk artikel, jammer dat het kleine lettertje minder uitnodigend werkt om het te lezen. Opvallende vogel bij het CES-project was in 2012 de roodkopklauwier.

De Takkeling jrg. 21 (1) 2013. Werkgroep Roofvogels Nederland. R.G. Bijlsma 'Trends en broedresultaten van roofvogels in 2012'. De wespandief heeft het moeilijk en de blauwe kiekendief is hard op weg om uit Nederland te verdwijnen. R.G. Bijlsma & W. v. Tulden 'Vervolging van roofvogels in Nederland In 2012'. Vergiftiging en afschot komt weinig meer voor, dit in tegenstelling tot verstoring. H. Sevink & R.G. Bijlsma 'Hardlopers

aangevallen door buizerds'. 30 gevallen van aanvallende vogels vanaf 2010. D. Huitzing 'Jonge zeearend in de Krimpenerwaard. F. Balder 'Plukkende sperwer'. Zelfs de pootjes werkt hij naar binnen. H. de Nie 'Boomvalkpaar bij mislukt legsel?'

Het Vogeljaar jrg. 60 (6) dec. 2012 Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming. H. Houtman 'Waarnemingen aan de ransuil op een roestplaats op Texel'. G. Ouweneel 'Sichuan'. O. Zijlstra 'Vogelen van hoog naar laag in Noord Spanje'.

Vogelnieuws jrg. 26 (1) febr. 2013. Vakblad voor vogelbeschermers. R. Buitter schrijft in het redactionele commentaar dat het met de weidevogelbescherming in Nederland 'dweilen met de kraan open' is. Gronings onderzoek onder leiding van R. Kentie toont aan dat op onze schrale graswoestijnen, monoculturen van Engels raaigras, de reproductie van grutto's meer dan tweemaal lager uitvalt dan in kruidenrijk boerenland. Subsidies geven aan boeren op deze, voor vogels onvruchtbare weilanden, is geld storten in een bodemloze put, is de conclusie van haar publicatie in de *Journal of Applied Ecology*. Verder een interview met Chris van Turnhout door R. Buitter 'Sovoncijfers gaan meer over trends, minder over absolute aantallen'. Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe wint belangrijke slag om het handhaven van Natura 2000-richtlijnen in de Veluwerandmeren. Plaatselijke regenten sluiten te makkelijk compromissen met belangen als recreatie en binnenvaart. R. de Vos 'Boerenland, de grutto in zijn kerngebied'. J. v.d. Valk 'Waarom vogelbescherming meegaat in het ganzenakkoord'. Volgens Vogelbescherming blijven we ganzen die hier thuishoren in de winter beschermen. Het wisselgeld is dat de zomerpopulatie gereduceerd moet worden tot het niveau van 2005. R. van Beusekom 'Watersnip snakt naar véél nattigheid'.

De hier besproken tijdschriften zijn er voor alle leden van onze vogelwerkgroep. Nieuwsgierig geworden naar één van de zeer beknopt samengevatte artikelen? Neem op een lezingavond even contact op met één van de bestuursleden, of met Paul Keuning 06-128415448